

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра суспільних дисциплін

07-03-409М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до семінарських занять та самостійної роботи
з навчальної дисципліни
**«Історія слов'янських народів
(давні і середньовічні часи)»**
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського)
рівня за освітньо-професійною програмою «Історія»
спеціальності 014 «Середня освіта (Історія)»
денної і заочної форм навчання

Рекомендовано науково -
методичною радою ННІЕМ
Протокол № 5 від 14.11.2023 р.

Рівне – 2023

Методичні вказівки до семінарських занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Історія слов'янських народів (давні і середньовічні часи)» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Історія» спеціальності 014 «Середня освіта (Історія)» денної і заочної форм навчання [Електронне видання] / Плюта Н. В., Олексін Ю. П. – Рівне : НУВГП, 2023. – 27 с.

Укладачі: Плюта Н. В., кандидат історичних наук, доцент;
Олексін Ю. П., доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри суспільних дисциплін.

Відповідальний за випуск: Олексін Ю. П., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри суспільних дисциплін.

Керівник групи забезпечення спеціальності 014.03 «Середня освіта (Історія)»
Прищеп О. П.

© Н. В. Плюта,
Ю. П. Олексін, 2023
© НУВГП, 2023

ЗМІСТ

1. Передмова	4
2. Методичні поради для роботи над дисципліною	5
3. Теми семінарських занять	6
4. Плани семінарських занять	6
5. Теми самостійного вивчення	20
6. Оформлення звіту про самостійну роботу	22
7. Питання до підсумкового контролю	22
8. Рекомендована література	25
9. Інформаційні ресурси	27

1. Передмова

Вивчення навчальної дисципліни «Історія слов'янських народів (давні і середньовічні часи)» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) освітнього ступеня, спеціальності 014.03 «Середня освіта (Історія)» дозволить студентам з'ясувати труднощі обраної професії і отримати чітке уявлення про знання якими необхідно оволодіти, а саме: знання про головні етапи та події в історії слов'янських народів. Розглянути основні соціальні, економічні, політичні, етно-конфесійні та культурні процеси у європейському регіоні, проаналізувати труднощі, здобутки та специфіку в процесі формування державності у Центрально-Східній та Південній Європі у давні часи і середньовіччі.

Ця навчальна дисципліна є важливою складовою частиною загального курсу всесвітньої історії. Хронологічно вона охоплює події від початків етногенезу європейських народів та становлення державності у Центрально-Східній Європі і до завершення Середньовіччя, що супроводжувалося Великими географічними відкриттями, падінням Візантії, формуванням загальноєвропейського економічного ринку.

Особливістю курсу є його багатоплановість і дискусійність теоретичних проблем, синкретичний характер розглядуваних подій та явищ, пропонованих студентам до засвоєння, порівняння процесів що відбувалися у сусідніх з українськими землями країнах, що дозволяє більш повно проаналізувати суперечності у вітчизняній історії.

«Історія слов'янських народів (давні і середньовічні часи)» – це дисципліна, яка вивчає політичні, соціокультурні, економічні процеси в конкретних формах і просторово-часових вимірах. Важливою особливістю курсу є те, що він зорієнтований на засвоєння і застосування

студентами спеціальності 014.03 – Середня освіта (історія), теоретичних знань з ранньої історії центрально-європейського регіону, усвідомлених умінь і навичок, необхідних для роботи в навчальних закладах середньої освіти.

Метою викладання дисципліни є: комплексне вивчення соціально-економічних, політичних та духовних процесів, які визначили характер розвитку держав ранньої історії центрально-європейського регіону, а також визначення специфіки розвитку окремих країн.

2. Методичні поради для роботи над дисципліною

Зміст дисципліни реалізується опануванням трьох блоків: теоретичного, практичного та блоку самостійної роботи.

Напрямами самостійної роботи з вивчення курсу є: вивчення окремих тем та питань, підготовка до семінарських занять.

Для розуміння студентами змісту курсу, системи семінарських занять та самостійного вивчення, вимог до виконання самостійного вивчення, форми підсумкового контролю вказівки містять програму навчальної дисципліни, теми і плани семінарських занять, питання до підсумкового контролю, рекомендовану (базову, допоміжну) літературу, інформаційні ресурси.

Для успішної підготовки до семінарського заняття розділ «Плани семінарських занять» містить тему, план, завдання для підготовки до семінарського заняття та літературу.

3. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Денна форма	Заочна форма
1.	Найдавніша історія слов'ян.	4	2
2.	Полабські та поморські слов'яни в добу раннього середньовіччя.	4	
3.	Польські землі в давнину	6	2
4.	Словацькі землі в давнину	4	2
5.	Історія Чеських земель в середньовічну добу.	4	
6.	Південні слов'яни в добу середньовіччя.	4	2
7.	Східні слов'яни в добу середньовіччя	4	2
	Разом	30	10

4. Плани семінарських занять

Семінарське заняття № 1, 2.

Тема: Найдавніша історія слов'ян

1. Предмет, завдання та проблеми курсу «Історія слов'янських народів». Хронологія та періодизація.
2. Слов'яни у II ст.. до н.е. – V ст.. н.е. Період слов'янської єдності. Розселення слов'ян в Європі. Рух слов'ян на Балкани та в Елладу.
3. Проблеми етногенезу давніх слов'ян. Гіпотези та концепції прабатьківщини слов'ян.
4. Проблема слов'янської прабатьківщини.
А)Витоки та походження давніх слов'ян.

Б)Лінгвістика і антропологія щодо походження слов'ян.

В) Археологічні джерела щодо походження слов'ян.

Г)Антропологічні особливості слов'ян.

5. Перші історичні відомості про слов'ян. Союзи слов'янських племен.

6. Відносини слов'янського світу з народами та країнами Сходу I тис. н.е. (Іранці, араби, Хазарський каганат VII – X ст., Візантія).

7. Відносини слов'янського світу з народами та країнами Західної Європи в період Ранняго Середньовіччя (північні германці, Норвегія, Данія, Швеція, Англія, Нормандія, Франки, угорці).

8.Суспільно-політичний устрій.

9. Розвиток господарства та економіки.

10. Релігійні вірування давніх слов'ян. Становлення слов'янської культури.

Завдання

Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи та мультимедійну презентацію відповідно до плану семінарського заняття. Підготувати словник термінів: слов'яністика, слов'язознавство, цивілізація, компаративістика, формація, етнос, етногенез, історіографія, джерелознавство.

Рекомендована література

1. Абашин Н. С., Козак Д. Н., Синиця Є. В., Терпиловський Р. В. Давні слов'яни. Археологія та історія : навчальний посібник. Київ : «Стародавній світ», 2012. 366 с.
2. Власто А. П. Запровадження християнства у слов'ян: Вступ до середньовічної історії слов'янства / З англ.

- пер. Р. Ткачук та Ю. Терех; худож. оформ. С. Полохайло. Київ : Юніверс, 2004. 496 с.
3. Зашкільняк Л. О., Крикун М. Г. Історія Польщі. Від найдавніших часів до наших днів. Львів : Львівський національний університет ім. Івана Франка, 2012. 759 с.
 4. Яровий В. І. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст.). Курс лекцій : навчальний посібник. Київ, 2003. 632 с.
 5. Чорній В. П. Історія Болгарії. Львів : ПАІС, 2007. 404 с.
 6. Пивоваров С. Середньовічне населення межиріччя Верхнього Пруту та Середнього Дністра (XI – перша половина XIII ст.). Чернівці : Зелена Буковина, 2006. 284 с.
 7. Баран В. Д., Козак Д. Н., Терпиловський Р. В. Походження слов'ян. Київ, 1991. 386 с.
 8. Кісь Я. П. Етногенез слов'ян : навчальний посібник. Львів, 1985. 234 с.
 9. Петров В. П. Походження слов'ян : монографія. Київ, 1991. 161 с.
 10. Яровий В. І. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст.). Курс лекцій : навчальний посібник. Київ, 2003. 632 с.
 11. Інститут археології Національної Академії наук України. URL: <http://www.iananu.kiev.ua/>

Семінарське заняття № 3, 4

Тема: Полабські та поморські слов'яни в добу раннього середньовіччя

1. Франко-Слов'янське протистояння.
2. Вендська держава слов'ян.

3. Підкорення німцями Полабських слов'ян.

4. Полабсько-Поморські слов'яни в описах сучасників.

А) Археологічні культури Полабсько-поморських слов'ян.

Б) Географічний опис земель Полабсько-Поморських слов'ян та їх розселення.

В) Історіографія історії Полабсько-поморських племен.

Г) Релігійні вірування Полабсько-Поморських слов'ян.

Д) Аркона – священне місто.

Ж) Суспільно-політичний розвиток.

З) Економічний розвиток.

Е) Культура Полабсько-Поморських слов'ян.

Завдання

Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи та мультимедійну презентацію відповідно до плану семінарського заняття.

Рекомендована література

1. Абашин Н. С., Козак Д. Н., Синиця Є. В., Терпиловський Р. В. Давні слов'яни. Археологія та історія : навчальний посібник. Київ : «Стародавній світ», 2012. 366 с.
2. Яровий В. І., Ілюшин І. І., Лиман С. І. / за ред. В. І. Ярового. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до ХХ ст.): курс лекцій : навчальний посібник для студ. іст. спец. вищ. навч. закл. Київ : Либідь, 2001. 632 с.
3. Кісь Я. П. Етногенез слов'ян: навчальний посібник. Львів, 1985. 234 с.
4. Інститут археології Національної Академії наук України. URL: <http://www.iananu.kiev.ua/>

Семінарське заняття № 5-7

Тема: Польські землі в давнину

1. Польські племена у VI – IX ст.
2. Політичний розвиток у X – на початку XII ст.
3. Генезис Польської державності Пястів. Мешко I.
4. «Хрещення» та християнізація польських земель.
5. Польська культура XIII – XIV ст.
6. Еволюція церкви.
7. Освіта, просвіта, наука.
 - Краківський університет.
 - Суспільна думка.
 - Література та мистецтво.
 - Книгодрукування.
 - Розвиток польської мови.
8. Господарський побут та соціально-економічний лад.
9. Організація польської держави у X – XIII ст.
10. Основні віхи політичного розвитку.
11. Криза польської державності.
12. Економічні та соціальні відносини у X – на початку XII ст.

Завдання

Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати презентацію відповідно до плану семінарського заняття, а також обов'язковим є ведення кожним студентом термінологічного словника.

Рекомендована література

1. Абашин Н. С., Козак Д. Н., Синиця Є. В., Терпиловський Р. В. Давні слов'яни. Археологія та історія : навчальний посібник. Київ : «Стародавній світ», 2012. 366 с.

2. Власто А. П. Запровадження християнства у слов'ян: Вступ до середньовічної історії слов'янства / З англ. пер. Р. Ткачук та Ю. Терех; худож. оформ. С. Полохайло. Київ : Юніверс, 2004. 496 с.
3. Зашкільняк Л. О., Крикун М. Г. Історія Польщі. Від найдавніших часів до наших днів. Львів : Львівський національний університет ім. Івана Франка, 2012. 759 с.
4. Яровий В. І. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до ХХ ст.). Курс лекцій : навчальний посібник. Київ, 2003. 632 с.
5. Кісь Я. П. Етногенез слов'ян: навчальний посібник. Львів, 1985. 234 с.
6. Інститут археології Національної Академії наук України. URL: <http://www.iananu.kiev.ua/>

Семінарське заняття №8,9

Тема: Словацькі землі в давнину

1. Князівство «Само».
2. Велико-Моравська держава.
3. Словаччина у Х – XIV ст.
4. Економічний, політичний і соціальний розвиток. Взаємовідносини з сусідами.
5. Розвиток освіти у середньовічній Словаччині.
6. Архітектура Словацьких міських центрів.
7. Культура Словаччини у Х – XIV ст.
8. Словаччина в XV-XVII ст.
 - Економічний розвиток
 - Занепад міст.
 - Поширення гуситської ідеології. Діяльність "братчиків".
9. Словаччина в центрі боротьби за угорську корону.
10. Економіка Словаччини в XVI ст.

11. Гуманістичне спрямування в культурі Словаччини XV ст.

- Замкове зодчество.
- Розквіт станкового готичної живопису.

12. Словаччина XVII – XVIIIст.

Завдання

Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати презентацію відповідно до плану семінарського заняття, а також обов'язковим є ведення кожним студентом термінологічного словника з історії. Зробити порівняльний аналіз розвитку Вендської та Великоморавської держав.

Рекомендована література

1. Абашин Н. С., Козак Д. Н., Синиця Є. В., Терпиловський Р. В. Давні слов'яни. Археологія та історія: навчальний посібник. Київ : «Стародавній світ», 2012. 366 с.
2. Власто А. П. Запровадження християнства у слов'ян: Вступ до середньовічної історії слов'янства / З англ. пер. Р. Ткачук та Ю. Терех; худож. оформ. С. Полохайло. Київ : Юніверс, 2004. 496 с.
3. Яровий В. І., Ілюшин І. І., Лиман С. І. / за ред. В. І. Ярового. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст.): курс лекцій : навчальний посібник для студ. іст. спец. вищ. навч. закл. Київ : Либідь, 2001. 632 с.
4. Баран В. Д., Козак Д. Н., Терпиловський Р. В. Походження слов'ян. Київ, 1991. 386 с.

Семінарське заняття № 10, 11.

Тема: Історія Чеських земель в середньовічну добу

1. Чехія в період Раннього Середньовіччя (X-XII ст.).

- Формування держави Пржемисловичів.
- Соціально-економічний розвиток та соціальний устрій чеської держави.
- Культурне значення Великої Моравії.
- Культурна політика Карла IV.
- Створення Празького університету.
- Розвиток літератури та літописання у Чехії.
- Архітектура, скульптура та образотворче мистецтво Чехії у середні віки.

2. Занепад чеської державності (XV – перша половина XVII ст.).

- Економічна та політична ситуація.
- Соціальна структура.
- Управління, фінанси.
- Ослаблення королівської влади, шляхетська опозиція.

3. Гуситський рух в XV ст.

- Ідеологічні передумови гусизму.
- Діяльність Яна Гуса.
- Формування основних таборів гуситського руху.
- Гуситська революція. Гуситські війни.
- Нова фаза гуситського руху.
- Політична боротьба в період з 1437 по 1471 рр. Іржі з Подебрад.

4. Соціально-економічний і політичний розвиток Чехії з 1471 по 1526 рр.

- Політичний устрій чеської держави.
- Положення окремих верств суспільства.
- Об'єднання чеською та угорською корон під владою Владислава з династії Ягеллонів.
- Ослаблення королівської влади.
- Розвиток станової держави.

5. Соціально-політичний розвиток чеських земель у складі Габсбурзької монархії 1526-1620 рр.

- Обрання Фердинанда I Габсбурга чеським королем і його політика.

- Конфлікти станів з королем.

- Повстання 1547р.

- Економічний розвиток.

- Релігійна боротьба.

- Громада чеських братів.

- Загострення політичних протиріч у кінці XVI - початку XVII ст.

- Чеське станове повстання 1618-1620 рр.

6. Чеські землі в період Тридцятирічної війни.

- Військові дії на території Чехії.

- Політичні та соціальні наслідки Тридцятилітньої війни для чеських земель.

- Торжество католицької Контрреформації.

- Економічні наслідки війни.

- Ян Амос Коменський.

Завдання

Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати презентацію відповідно до плану семінарського заняття, а також обов'язковим є ведення кожним студентом термінологічного словника з історії.

Рекомендована література

1. Абашин Н. С., Козак Д. Н., Синиця Є. В., Терпиловський Р. В. Давні слов'яни. Археологія та історія: навчальний посібник. Київ : «Стародавній світ», 2012. 366 с.

2. Баран В. Д., Козак Д. Н., Терпиловський Р. В. Походження слов'ян. Київ, 1991. 386 с.
3. Власто А. П. Запровадження християнства у слов'ян: Вступ до середньовічної історії слов'янства / З англ. пер. Р. Ткачук та Ю. Терех; худож. оформ. С. Полохайло. Київ : Юніверс, 2004. 496 с.
4. Кісь Я. П. Етногенез слов'ян: навчальний посібник. Львів, 1985. 234 с.
5. Петров В. П. Походження слов'ян : монографія. Київ, 1991. 161 с.
6. Яровий В. І. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до ХХ ст.). Курс лекцій : навчальний посібник. Київ, 2003. 632 с.

Семінарське заняття №12,13.

Тема: Південні слов'яни в добу середньовіччя

1. Утворення болгарської держави та народності. Перше Болгарське царство.

- Прийняття християнства.
- Болгарія наприкінці ІХ – початок ХІ ст.
- Болгарія у битвах з Візантією та під її владою.
- Падіння візантійської влади та утворення Другого Болгарського царства.
- Друге Болгарське царство у ХІV ст.

2. Складання сербської державності.

- Князівства Зети і Рашки.
- Прийняття християнства.
- Сербія в часи правління Стефана Душана (1331-1355).
- «Законник Стефана Душана».
- Війни з Болгарією та Візантією.
- Становлення та розвиток державних інститутів.
- Соціальноекономічний стан.

- Розповсюдження кирилиці.

3. Утворення Черногорії.

- Експансія Османської імперії та Венеції.
- Міські та селянські рухи у Хорватії, Славонії та Далмації.

4. Утворення Боснійського королівства.

- Роль боснійської церкви.
- Розвиток землеробства та гірничої справи.

5. Хорвати між Франкською та Візантійською імперіями у VII-IX.

- Хорватія у другій половині XI ст..
- Хорватські землі наприкінці XII – в середині XIV ст.

6. Дубровник і Далмація в X – XI ст.

- Специфіка розвитку далматинського міста.
- Далматинська торгівельна республіка Дубровник.

7. Південнослов'янські землі під владою Османів (XIV – перша половина XVII ст.).

- Болгарський народ під владою Османської імперії (XV-XVII ст.).
- Сербські землі в другій половині XVI - XVIII ст.
- Антитурецькі повстання.
- Хорватські землі в XV-XVIII ст.
- Міські та селянські рухи в Хорватії, Славонії і Далмації.
- Освічений абсолютизм і його політика.
- Боснійські землі в XVI-XVIII ст.
- Падіння Боснії і Герцеговини.
- Ісламізація населення.
- Черногорія в XVI-XVII ст. Утворення Черногорії.
- Експансія Османської імперії та Венеції.
- Соціально-економічний устрій.
- Національно-визвольна боротьба. Роль церкви

Завдання

Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати презентацію відповідно до плану семінарського заняття, а також обов'язковим є ведення кожним студентом термінологічного словника з історії. Розробити порівняльну таблицю: прийняття Християнства в слов'янських землях. Підготувати Есе на тему: «Спільне коріння слов'янських мов». Скласти Есе на тему: «Слов'янська цивілізація – міф, чи реальність?»

Підготувати повідомлення:

1. «Соціальні та визвольні рухи на території середньовічних Чорногорії та Хорватії».
2. «Хорватська культура в середні віки».

Рекомендована література

1. Абашин Н. С., Козак Д. Н., Синиця Є. В., Терпиловський Р. В. Давні слов'яни. Археологія та історія: навчальний посібник. Київ : «Стародавній світ», 2012. 366 с.
2. Баран В. Д., Козак Д. Н., Терпиловський Р. В. Походження слов'ян. Київ, 1991. 386 с.
3. Власто А. П. Запровадження християнства у слов'ян: Вступ до середньовічної історії слов'янства / З англ. пер. Р. Ткачук та Ю. Терех; худож. оформ. С. Полохайло. Київ : Юніверс, 2004. 496 с.
4. Кісь Я. П. Етногенез слов'ян: навчальний посібник. Львів, 1985. 234 с.
5. Петров В. П. Походження слов'ян : монографія. Київ, 1991. 161 с.
6. Яровий В. І. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до ХХ ст.). Курс лекцій : навчальний посібник. Київ, 2003. 632 с.

7. Інститут археології Національної Академії наук України. URL: <http://www.iananu.kiev.ua/>

Семінарське заняття № 14, 15.

Тема: Східні слов'яни в добу середньовіччя

1. Об'єднавчі процеси в Руських землях у XIII – сер. XV ст.

- Передумови об'єднання руських земель навколо Москви.
- Русь за правління Юрія Долгорукого (1154-1157).
- Суперництво Москви та Твері.
- Держава Рюріковичів.
- Боротьба Русі з манголо-татарською навалою.

2. Суспільно-політичне життя у VIII – IX ст.

- Білоруські землі у складі Київської Русі.
- Перші державні утворення на території Білорусі.
- Полоцьке князівство.
- Білоруські землі за правління князя Всеслава Чародія.
- Турово-Пінське князівство.
- Господарство та соціальні відносини на білоруських землях.
- Ремесла торгівля та шлях «З варяг у греки».
- Дохристиянська релігія у білорусів.
- Прийняття християнства в Білорусі та розвиток культури.
- Літопис Єфросинії Полоцької.
- Писемність, освіта, школи. Літописи. Література.
- Архітектура та мистецтво. Побут.

3. Державно-політичне становлення Великого князівства Литовського.

4. Політичне становище Речі Посполитої XVI – XVII ст.

- Адміністративно-правові та соціальні відносини.
- Розвиток економіки в містах та сільській окрузі.
- Релігійно-культурна політика.

5. Утворення і зміцнення Російської централізованої держави (XV – XVI ст.).

- Об'єднання руських земель в єдиній Руській державі та зміни у відносинах між владою та суспільством.
- Формування в Росії станів і Опричина Івана IV.

6. Народи Східної Європи у другій половині XV –XVI ст.

- Росія у першій половині XVII ст.
- Соціальноекономічний розвиток Росії в першій половині XVII ст.
- Особливості Російського історичного процесу та його фактори. Криза землеробства та її довготривалий характер.
- Фінансова система та податкова політика.
- Феодальне землеволодіння та господарство.
- Соціальні відносини та політика керівництва.
- Неземлеробська сфера господарської діяльності.
- Структура державної влади та система управління.
- Еволюціонування російської монархії до абсолютизму.

Завдання

Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати презентацію відповідно до плану семінарського заняття, а також обов'язковим є ведення кожним студентом термінологічного словника з історії.

Рекомендована література

1. Абашин Н. С., Козак Д. Н., Синиця Є. В., Терпиловський Р. В. Давні слов'яни. Археологія та історія: навчальний посібник. Київ : «Стародавній світ», 2012. 366 с.
2. Баран В. Д., Козак Д. Н., Терпиловський Р. В. Походження слов'ян. Київ, 1991. 386 с.

3. Власто А. П. Запровадження християнства у слов'ян: Вступ до середньовічної історії слов'янства / З англ. пер. Р. Ткачук та Ю. Терех; худож. оформ. С. Полохайло. Київ : Юніверс, 2004. 496 с.
4. Кісь Я. П. Етногенез слов'ян: навчальний посібник. Львів, 1985. 234 с.
5. Петров В. П. Походження слов'ян : монографія. Київ, 1991. 161 с.
6. Яровий В. І. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст.). Курс лекцій : навчальний посібник. Київ, 2003. 632 с.
7. Інститут археології Національної Академії наук України. URL: <http://www.iananu.kiev.ua/>

5. Теми самостійного вивчення

№ з/п	Назва теми
1	Велике розселення слов'ян.
2	Концепції прабатьківщини слов'ян.
3	Язичницькі вірування давніх слов'ян.
4	Норманська теорія виникнення державності у слов'ян.
5	Діяльність Кирила і Мефодія.
6	Великоморавська держава.

7	Перше Болгарське царство.
8	Четвертий хрестовий похід і південні слов'яни.
9	Внутрішня політика перших П'ястів.
10	Польські землі у період політичної роздробленості.
11	Внутрішня колонізація у Польщі та Чехії у X – XV ст.
12	Реформи Казимира III Великого.
13	Зовнішня політика династії Пржемисловичів.
14	Формування станово-представницької монархії у Польщі.
15	Розвиток міст у Польському королівстві у XII – XV ст.
16	Формування станово-представницької монархії у Чехії
17	Династична боротьба у Чехії у XIII – XIV ст.
18	Ідеологічна боротьба в Чехії у XIV – XV ст.
19	Ягеллонський та Карлівський університети.
20	Польсько-литовські унії XIV – XV ст.
21	Боротьба Польщі і Литви із Тевтонським орденом.
22	Боротьба Польщі і Литви із монголами.
23	Вендська держава.

24	Болгарсько-візантійські війни VIII – XIV ст.
25	Сербсько-візантійські війни VIII – XIV ст.
26	Сербсько-турецькі війни.
27	Дубровницька республіка.
28	Етногенез болгар.
29	Етногенез хорватів.

6. Оформлення звіту про самостійну роботу

Підсумком самостійної роботи вивчення дисципліни є складання письмового звіту за темами, вказаними в таблиці.

Захист звіту про самостійну роботу відбувається у терміни, обумовлені студентом і викладачем.

7. Питання до підсумкового контролю

1. Проблеми етногенезу давніх слов'ян.
2. Гіпотези та концепції прабатьківщини слов'ян.
3. Характеристика джерел з історії давніх слов'ян.
4. Етапи розселення давніх слов'ян.
5. Утворення перших давніх слов'янських державних утворень.
6. Господарська діяльність давніх слов'ян.
7. Суспільний лад давніх слов'ян.
8. Релігія, побут та звичаї давніх слов'ян.
9. Християнізація давніх слов'ян.
10. Утворення та розвиток Польського князівства (IX – перша третина XII ст.).

11. Мешко I в історії Польської держави.
12. Болеслав I Хоробрий в історії Польської держави.
13. Польський король Казимир III Великий.
14. Польсько-литовський король Владислав II (Ягайло).
15. Польща у період феодальної роздробленості.
16. Розвиток польських міст у XIII ст.
17. Боротьба за відновлення Польської держави (кінець XIII – 70-і роки XIV ст.).
18. Політичний розвиток Польщі наприкінці XIV – у XV ст.
19. Політичний розвиток Польщі у XVI ст.
20. Польсько-німецькі війни XV ст. Грюнвальдська битва.
21. Соціально-економічний розвиток Польщі у XIV – першій половині XVI ст.
22. Утворення Речі Посполитої.
23. Великоморавська держава.
24. Діяльність просвітителів Кирила та Мефодія на землях Великої Моравії.
25. Утворення та розвиток феодальної монархії в Чехії (IX – XIV ст.).
26. Святі Людмила і Вацлав в історії Чехії.
27. «Золота доба» правління чеського короля Карла IV.
28. Чеська держава у XV ст. Гуситський рух.
29. Ян Гус в історії Чеського королівства.
30. Чеські землі під владою Ягеллонів та Габсбургів (70-і рр. XV – XVI ст.).
31. Словацькі землі у складі Угорського королівства в X – XV ст.
32. Словацькі землі у XVI ст.
33. Перше Болгарське царство (681 – 1018 рр.).
34. Характеристика болгарського «Закону судного людям».
35. Болгарія під владою Візантії (1018 – 1185 рр.).
36. Друге Болгарське царство (1187 – 1396 рр.).
37. Соціально-економічний та політичний розвиток болгарських земель під

- владою Османів у XV–XVI ст.
38. Сербські землі у IX – першій половині XIV ст.
 39. Характеристика «Законника» сербського царя Стефана Душана.
 40. Сербські землі у другій половині XIV – першій половині XV ст.
 41. Серби під владою Османів у другій половині XV – XVI ст.
 42. Чорногорія в X – XV ст.
 43. Становище чорногорських земель у другій половині XV – XVI ст.
 44. Боснійські землі в X – XIII ст.
 45. Боснійська бановина у XIV ст. Твртко I.
 46. Занепад Боснійської держави та османське панування на її землях (XV – XVI ст.).
 47. Хорватські землі у IX – XII ст.
 48. Хорватські землі під владою Угорського королівства (XII – XV ст.).
 49. Хорватські землі під владою Гасбургів і Венеції (XVI ст.).
 50. Дубровник та Далмація у добу середньовіччя.
 51. Словенські землі у добу середньовіччя.
 52. Македонські землі у добу середньовіччя.
 53. Полабсько-поморські слов'яни у VIII–X ст.
 54. Вендська держава полабських слов'ян.
 55. Захоплення земель полабських слов'ян німецькими феодалами.
 56. Витоки та становлення слов'янської культури.
 57. Польська культура у X – XIV ст.
 58. Польська культура у XV–XVI ст.
 59. Культура Великої Моравії та її значення.
 60. Чеська культура доби середньовіччя.
 61. Середньовічна словацька культура.
 62. Культура Болгарії VII – XIV ст.

- 63.Культура Сербії у період середньовіччя.
- 64.Культура Хорватії у період середньовіччя.
- 65.Культура середньовічної Чорногорії.

8.Рекомендована література

Базова

1. Абашин Н. С., Козак Д. Н., Синиця Є. В., Терпиловський Р. В. Давні слов'яни. Археологія та історія: навчальний посібник. Київ : «Стародавній світ», 2012. 366 с.
2. Баран В. Д., Козак Д. Н., Терпиловський Р. В. Походження слов'ян. Київ, 1991. 386 с.
3. Власто А. П. Запровадження християнства у слов'ян: Вступ до середньовічної історії слов'янства / З англ. пер. Р. Ткачук та Ю. Терех; худож. оформ. С. Полохайло. Київ : Юніверс, 2004. 496 с.
4. Десятинчук, І. Історія південних і західних слов'ян від найдавніших часів до кінця XVIII століття: навчальний посібник. Київ : Кондор, 2018. 156 с.
5. Яровий В. І., Ілюшин І. І., Лиман С. І. / за ред. В. І. Ярового. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст.): курс лекцій : навчальний посібник для студ. іст. спец. вищ. навч. закл. Київ : Либідь, 2001. 632 с.
6. Зашкільняк Л. О., Крикун М. Г. Історія Польщі. Від найдавніших часів до наших днів. Львів : Львівський національний університет ім. Івана Франка, 2012. 759 с.

7. Чорний В. П. Історія Болгарії. Львів : ПАІС, 2007. 404 с.
8. Пивоваров С. Середньовічне населення межиріччя Верхнього Пруту та Середнього Дністра (XI – перша половина XIII ст.). Чернівці : Зелена Буковина, 2006. 284 с.
9. Кісь Я. П. Етногенез слов'ян : навчальний посібник. Львів, 1985. 234 с.
10. Павленко Ю. В. Передісторія давніх русів у світовому контексті: монографія. Київ, 1991. 154 с.
11. Петров В. П. Походження слов'ян : монографія. Київ, 1991. 161 с.
12. Яровий В. І. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст.). Курс лекцій : навчальний посібник. Київ, 2003. 632 с.

Допоміжна

13. Алексеев Ю. М., Кравченко Н. М., Павленко Ю. В. Теретичні засади курсу історії слов'янських народів в українській вищій школі. *ВІЖ*. 1993. № 10. С. 86–95.
14. Баран В. Д. Давні слов'яни. Київ : Альтернативи, 1998. 336 с.
15. Винокур І. С., Телегін Д. Я. Археологія України : навчальний посібник. Київ : Вища школа, 1994. 318 с.
16. Дворнік Ф. Слов'яни в європейській історії та цивілізації / пер. з англ. Київ : Дух і Літера, 2000. 528 с.
17. Кульчицький С. В. Економічна історія Центрально-Східної Європи в XVI-XX ст. : матеріали до навч.

- курсу. Київ : Ін-т історії України НАН України, 2003. 56 с.
18. Секо, Я. П. Історія слов'янських народів (1914–2016 рр.) : навчальний посібник для студ. іст. фак. Тернопіль : ТНПУ, 2016. 483 с.
 19. Федорів І. О. Історія слов'янських народів. Західні та південні слов'яни від найдавніших часів до кінця XVIII ст. : навчально-методичний посібник. Тернопіль : ТНПУ, 2012. 177 с.
 20. Федорів І. О. Історія слов'янських народів. Західні та південні слов'яни від найдавніших часів до кінця XVIII ст. : навчально-методичний посібник. Тернопіль : ТНПУ, 2010. 164 с.

9.Інформаційні (інтернет) ресурси

21. Наукова бібліотека НУВГП – м. Рівне, вул. Олексі Новака, 75. URL: <http://lib.nuwm.edu.ua/>
22. Обласна наукова бібліотека – м. Рівне, майдан Короленка, 6. URL: <http://lib.rv.ua>
23. Освіта.UA: Освіта в Україні та за кордоном. URL: <http://ua/>
24. Вища освіта.
URL: http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/
25. Інститут археології Національної Академії наук України. URL: <http://www.iananu.kiev.ua/>
26. Обласна наукова бібліотека (м.Рівне, майдан Короленка,6. URL: <http://www.lib.rv.ua/>